

A szegedi »nép« pihenő- és munkanapjai felejthetetlen sorokban örökítődtek meg a »hűséges számadó« tolla nyomán. A »célszörfű szö-gény emberek és kétkézi munkások« láthatatlan sora vonul végig előttünk írásait lapozva, élükön a legelőbb alakkal, Halbör Förgeteg Jánossal.

Most új alakok léptek a sorba, az ismeretlen írásokból emelte napfényre Sík Sándor, összeválogatván Tömörkény kiadatlan novelláit, Ró-nasági csodák címen. A kötet valóban csodákat rejt magában, a szegedi magyarok józan, kedves, valójában még felfedezetlen s tanulmányozásra méltó életét.

A könyvet szegedi vállalkozás adta közre s szegedi művész készí-tette fedőlapját is.

Gargely Gergely

Bevilaqua-Borsodi Béla, Magyar történelem anekdotáiban. (Dante kiadás. 1943. 338 old.)

A magyar történelmi anekdotáknak több gyűjteménye forog köz-kézen. Most korok és személyek szerint csoportosítva újra elbeszélte őket Borsodi Béla, akinek családi összeköttetése és ismeretköre (gondo-lunk elsősorban az Effendire, Tóth Bélára) kiválóan alkalmas arra, hogy a korok lelkét jellemző anekdotákat a leghívatottabb forrásból mérthesse és izes előadásban élénkítse.

A gyűjteményt 31 oldalas Előljáró Beszéd vezeti be, melyben Bor-sodi általános nyelvi és művelődéstörténeti tájékoztatót nyújt az anekdota-szó eredetéről, tartalmáról, jelentésváltozásairól, majd a magyar anek-dotairodalomról. Ez a bevezető fejtegetése nem metodikusan szákszerű, de sokszor ihletett hangú és sok érdekes, közhasznú tudnivalót közöl az irodalom és történelem tanárai számára. Főleg érdekes az a néhány oldal, ahol a magyar anekdota sajátos lelkiségét rajzolja: A magyar lélek adomája, »nem harsogó, triviális kacagás, nem... játék a szóval, nem... sziporkázó szellem és gúny, mert ennél több: befelé néző keleti mosoly... a magva mély, tanulságos emberlátó, életlátó bölcsesség.«

A könyvben megelevenednek előttünk az egyes korok, helyesebben a korok lelke — anekdotáiban. Attila, Zsigmond, Mátyás, János király, a német-török világ, a kuruc idők, a Habsburg uralom, Csokonai, a régi magyar kalendárium, a legendás és józan, de keménykötésű erki pap, Simonyi óbester, II. Ferenc császár-király, a táblabíró-korszak, Széchenyi, a szabadságharc, Petőfi, a Bach-korszak, a leleményes Bernáth Gazsi, Liszt Ferenc, Deák és a kiegyezés kora. A magyar lélek mosolyog: borong bennünk; a magyar jókedv vagy sirva-vigadás tükrözik a félezernyi verő-fényes-könnyes történetből. Olykor a korszaknak nyers humora és vaskos tréfája is megszólal. Általában azonban, mint jóízű és hangulatos mesélő vezet végig a kiadó a magyar történetnek visszajáról nézett tréfás-szomorkás eseményein. A nagy történelmi események »lapszél-jegyzetei-ként« bemutatja a történelmet hordozó mindennapi embert a kedélyvilág ragyogásában.

Ypszilon.

Hörvath Jenő, Savoyai Jenő herceg. (Cserépfalvi kiadás, é. n. 330 old.)

A XVIII. sz. történelmének második felét három erőteljes ütkö-zése határozta meg Közép- és Kelet Európában: Az európai hegemoniáért

küzd a Habsburg császárság, de őt keletről a török, nyugat felől pedig a Bourbon-ház hatalmi céljai szorongatják. A franciák a Rajna jobb partján igyekeznek tért hódítani, Lipótnak pedig ugyánakkor Bécsét kellett védeni a török ostrommál szemben. Ebben a nehéz helyzetben tűnt fel a bécsi udvarban Savoyai Jenő alakja. Hadvezéri célja az volt, hogy először a törököt szorítsa ki Magyarország területéről, hogy ezen az oldalon biztosítva a birodalom határait, fordulhasson XIV. Lajos imperialista törekvései ellen. E két ellenség leverése után akart kísérletet tenni arra, hogy a spanyol trónt is megszerezze az osztrák Habsburgoknak.

Ismert fegyverténye a zentai csata, mellyel a Délvidéket felszabadította a török hódoltság alól. Már ekkor kitört a régóta húzódó bonyodalom a spanyol királyságért. Jenő hg. Marlborough támogatásával sorra ver meg XIV. Lajos seregeit, úgyhogy a Napkirályt már nem fegyveres erejével, hanem csak diplomáinak (Torcy és Croissy márk) leleményessége tudja csak megmenteni.

A szerző főhősen keresztül annyira beléhelyezkedik a császárok keleti nagyhatalmának Habsburg-elképzeléseibe, hogy helyenkint Rákóczi Ferencet is, aki ennek útjában állt, elmarasztalja. (233 sköv.)

Hangsúlyoznunk kell, hogy a könyv nem regényes életrajz a »vie romancée« kifejezésnek divatos értelmében. Horváth Jenő történeti korrajzot ad, melynek talán az a jóhiszeműségből eredő fogyatkozása van, hogy a szerző a háttér rajzolásában annyira részletező, hogy olykor már a főhőst is szem-elől téveszti. Viszont készséggel elismerjük azt a törekvését, hogy igyekszik hőst a zajló történelem színpadára állítani, de nem hitvány kulisszák között; Savoyai Jenő életkereteit u. i. a korszak nagy eseményei és személyiségei adják meg. A mű komoly szakmunka igényeivel lép fel, s a szerző valóban tartózkodik is pletykák elmesélésétől vagy költött párbeszédnek beszövésetől. A kultúrtörténeti események összefüggéseit nyomozva rámutat két problémára (Rákóczi és Sav. Jenő, illetve Sav. Jenő és Leibniz kapcsolataira). Ezeknek részletes felkutatása a magyar és egyetemes művelődéstörténet számára nemcsak tanulságos, hanem sürgető feladat is.

Ypszilon.

Hollóné Hatos Kornélia, Boldogi himzésminták. (Gyakorló-polgári-iskola könyvtára.)

Hollóné Hatos Kornéli festőművésznő kézimunkatanárnő munkásságát nem lehet eléggé méltatnunk. Az ő időnként megjelenő kiadványai komoly nemzeti értéket mentenek át egy nyugalmasabb magyar élet számára.

Legújabb füzetében a boldogi himzésmintát mutatja be. Ennek a szép fehér izesen magyar kézimunkának minden változatát élénk tárja 20 könyvatos táblán keresztül.

Bevezetőül ismerteti a falu történelmét, s részletesen kitér annak férfi, női és gyermek- viseletére, végül megmutatja az öltéstechnikát.

A 20 mintalap a 86 ábrával három szempontból kiválóan értékes munka.

A kézimunkapedagógus számára kitűnő sorrendben, az alapdiszítő elemektől a legváltozatosabb mintáig fokozatosan építi fel H. H. Kornélia a rajzokat.